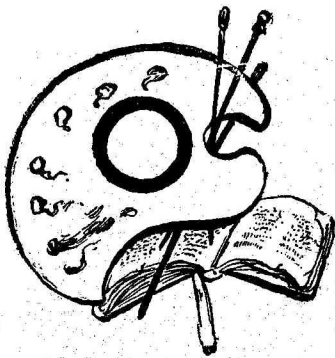

ΣΤΙΣ ΔΗΠΟΤΕ ἐκ κλισεως ἢ ἐξ ἀνάγκης μορφώσεως ἐπιδοθῇ εἰς τὴν καλλιτεχνίαν, θὰ παραδεχθῇ βεβαίως ὅτι τὸ μέγιστον τῶν ζητημάτων καὶ ἀμφισβολῶν αἱ ὁποῖαι θὰ παρουσιασθῶσι πρὸ ἐνὸς καλλιτεχνικοῦ ἔργου, θὰ

περιττραφῇ ἰδίως εἰς τὰς ἀναλογίας τοῦ ἔργου τούτου καὶ τὴν σχέσιν του πρὸς τὴν φύσιν καὶ τὴν πραγματικότητα. Μία προσωπογραφία, μία τοπιογραφία, ἓν ἀγάλμα, ἓν ἀντικείμενον οἰονδήποτε, ὅπερ δύναται νὰ ἀναφανῇ ἐπὶ τοῦ ὑφάσματος, ἢ τοῦ λίθου ἢ τοῦ χαλκοῦ, ὑποβάλλεται ὑπὸ τοῦ θεατοῦ εἰς τὴν ἐξέτασιν ἐὰν αὐτὸ εἴνε ὁμοιον μὲ τὴν ἀλήθειαν, δυνατόν, ἢ φυσικόν. Ἀκόμη καὶ ἀπὸ τὰς δημιουργίας τὰς μᾶλλον φανταστικὰς ἀπαιτοῦμεν νὰ ἔχωσι ποῖαν τινα πραγματικὴν σχέσιν μὲ τὴν ἀλήθειαν. Ἀναμφιβόλως δὲ μέγα μέρος τῆς εὐχαριστήσεως, ἀκόμη καὶ αὐτὴ ἡ αἰσθητικὴ χαρὰ τὴν ὁποῖαν ἐν καλλιτεχνικῶν ἔργων μᾶς δίδει, βασιζέται ἐπὶ τῆς ἐπιβεβαιώσεως τῶν ἀναλογιῶν τούτων.

Ἐκ τοῦ γεγονότος ὅτι ἡ τέχνη διὰ νὰ ἐκφράσῃ κατὰ τι πρέπει νὰ κάμῃ χρῆσιν τῶν στοιχείων τὰ ὁποῖα μᾶς προσφέρει ἡ φύσις, μόνον ὀλίγοι ἐπιπόλαιοι δύνανται νὰ φθάσωσιν εἰς τὸ συμπέρασμα ὅτι ἡ τέχνη συνίσταται εἰς τὴν ἀπομίμησιν τῆς φύσεως, καὶ ὅτι ἡ ἀξία τῶν καλλ. ἔργων ἐξαρτᾶται ἐκ τοῦ βαθμοῦ τῆς ἀπάτης τὴν ὁποῖαν παράγουσιν εἰς τὸν θεατὴν.

— *Ἡ ἀντίληψις τοῦ γλύπτου καὶ τοῦ ζωγράφου.*

Ὡς ὁ γλύπτης δύναται νὰ δώσῃ εἰς τὰ ἀγάλματα του τὴν ἐκφρασιν, τὴν ζωὴν αὐτὴν, οὕτω καὶ ὁ ζωγράφος πρέπει νὰ θεωρῇ τὰς παραλλαγὰς ἐκείνας τοῦ φωτός, αἱ ὁποῖαι δύναται νὰ μᾶς παρουσιάξωσι τὴν φύσιν. Διὰ τοῦτο δὲ μία μίμησις τῆς φύσεως θὰ προσκρούσῃ ἐναντίον ἀνυπεβλήτων ἐμποδίων.

Συνηθίζουσι νὰ λέγωσιν ὅτι ὁ καλλιτέχνης ἀναπαράγει μίαν ἐντύπωσιν τῆς φύσεως. Ἐπιτυχέστερον ὅμως θὰ ᾔτο νὰ εἶπῃ τις ὅτι ἀναπαράγει τὴν ἰδίαν ἐντύπωσιν του ἐκ δεδομένου τινὸς θραύσματος τῆς φύσεως. Αὐτὸς τῷ ὄντι, μὴ δυνάμενος νὰ συγκρατήσῃ καὶ ἀναπαραστήσῃ ἐξ ὁλοκλήρου οὔτε ἐν μικρὸν τεμάχιον φύσεως πρέπει νὰ περιορισθῇ εἰς τὴν ἀναπαράστασιν ἐκείνου, τὸ ὁποῖον κατὰ τὴν κρίσιν του ἀποτελεῖ τὸ εἰδικὸν χαρακτηριστικὸν τοῦ τεμαχίου τούτου τῆς φύσεως. Ὅφειλε τούτεστι νὰ θέσῃ εἰς ἔργον καὶ νὰ κατεργασθῇ τὰς ἰδίας του παρατηρήσεις. Εἰς τὰ καλλιτ. ἔργα λοιπὸν δὲν ἀντιπροσωπεύεται ἐντελῶς ἡ φύσις, ἀλλ' ἀναπαρίσταται μόνον μία φύσις διῶλισμένη.

— *Ἡ τέχνη εἶνε ἐκλογή.*

Ὁ Οὐίστλερ, ὁ περίφημος Ἀγγλος ζωγράφος, καθώρισε τὴν θεωρίαν ταύτην, κατὰ τὴν ὁποῖαν ἐκ τεμαχίου τινὸς τῆς φύσεως πηγάζει καλλιτέχνημα, μὴ μίαν λαμπρὴν φράσιν: «ἡ τέχνη εἶνε ἐκλογή». Ὁ καλλιτέχνης διὰ νὰ ἐπιτύχῃ εἰς τὴν ἐκλογὴν δὲν πρέπει νὰ περιορισθῇ εἰς ὅ,τι ἀντελήφθη, ἀλλὰ πρέπει νὰ κάμῃ τὸ πᾶν ὅπως ἔχῃ μίαν ἐντελὴ ἀναπαράστασιν. Ἐκλογὴ σημαίνει ἐν τῇ περιστάσει ταύτῃ τὸν διαχωρισμὸν τοῦ πραγματικοῦ ἀπὸ τοῦ φανταστικοῦ. Ἡ ἐκδήλωσις τῆς φύσεως λαμβάνει λοιπὸν ἐκ μέρους τοῦ

καλλιτέχνου μίαν μεταβολὴν ἀξίας, ἐξαρτωμένην ἐκ τῆς ἀντιλήψεως τὴν ὁποῖαν οὗτος ἐσχημάτισε περὶ αὐτῆς. Αὐτοὶ οἱ πραγματισταὶ εἶνε ἡναγκασμένοι νὰ φθάνωσι μέχρι τῆς μεταμορφώσεως αὐτῆς, ἐὰν θέλωσι νὰ ἐπιτύχῃ τὸ ἔργον των.

— *Πῶς συνθέτουσιν οἱ μεγάλοι καλλιτέχνη.*

Ἴσως εἶνε ἀνάγκη νὰ φαντασθῇ τις ἐδῶ, ὅτι ἡ ἀναπαράστασις τῆς καλλιτεχνικῆς εἰκόνας, πηγάζει ἐκ δημιουργίας τῆς φαντασίας καὶ σχηματίζεται κατὰ τὴν κίνησιν καὶ τὴν διευθύνσιν ταύτης. Τοιοῦτοτρόπως δύναται νὰ συμβῇ ὅτι ἐκ φυσικῶν τινῶν ἐντυπώσεων ἀναπτύσσονται ἐν τῇ φαντασίᾳ τοῦ καλλιτέχνου ἀναπαράστασις καὶ εἰκόνες, ἐκ τῶν ὁποίων δύναται νὰ προκύψωσι καλλιτεχνικὰ ἔργα, τὰ ὁποῖα δυσκόλως θὰ εὐρεθῶσιν εἰς σχέσιν μὲ τὰς ἐντυπώσεις αὐτάς. Π.χ. ὁ ἐπιβλητικὸς «Τυχοδιώκτης» τοῦ Μπαϊκλιν, ὅστις διακατέχει χώραν ἄγνωστον αὐτῶ καὶ παρίσταται ἐπὶ ἐνὸς κινουμένου βράχου, ἔχει τὴν ἀρχὴν του ἐκ τῆς θέας ἐνὸς ἀπλοῦ ἀξιωματικοῦ, τὸν ὁποῖον συνήνητησεν εἰς τὰς ὁδοὺς τῆς Παδοῦς.

Εἰς τὴν «Διαθήκην» τοῦ ὁ «Ἀσελμος Φόιερβαχ» γράφει ὅτι «ὅλα τὰ ἔργα μου προήλθον ἐξ ὁμηγητικότητος τινος τοῦ πνεύματος γεννηθείσης συνεπείᾳ τυχαίας τινὸς θέας. Ἐφερον ἐπὶ πολλὰ ἔτη εἰς τὴν διάνοιάν μου τοποθεσίας καὶ κινήσεις χωρὶς νὰ δύναμαι νὰ τὰς ἐφαρμόσω. Καὶ ὁ Μαξιμιλιανὸς Λίμπερμαν, καλλιτέχνης τοῦ ὁποίου δὲν δύναται τις νὰ θέσῃ ἐν ἀμφισβήτησει τὸν σκοπὸν τῆς προσεγγίσεως ὅσον ἡ δύνατο ἐγγύτερον πρὸς τὴν πραγματικότητα, λέγει: «Ἡ φαντασία ἐν τῇ τέχνῃ πηγάζει ἐξ αἰτίων ἐντελῶς ὕλικῶν. Αὕτη εἶνε ἡ ἀναπαράστασις τῆς ιδεώδους μορφῆς διὰ τὴν πραγματικὴν ἐκδήλωσιν». Εἶνε τὸ ἀναγκαῖον κριτήριον δι' ἕκαστον καλλιτεχνικὸν ἔργον.

— *Αἱ τυχαῖαι ἐντυπώσεις.*

Ἡ φύσις λοιπὸν καὶ ἡ πραγματικότης εἶνε τὰ δύο ἀναγκαῖα προηγούμενα τῆς τέχνης. Αὕτη τὰ καθιστᾷ χρήσιμα ἀλλὰ δὲν τὰ ἀποδίδει ἐντελῶς καὶ διὰ τοῦτο ἡ ἀπεικόνισις περιλαμβάνει μόνον περιορισμένον ἀριθμὸν τῶν ἐντυπώσεων ἐκείνης. Ποῖος θὰ εἴνε ὁ ἀριθμὸς οὗτος ἐξαρτᾶται μόνον ἐκ τῆς διευθύνσεως τῆς ιδιοφυΐας τοῦ καλλιτέχνου. Ἀς υποθέσωμεν ὅτι γλύπτῃς τις συναντᾷ γυναῖκα τινὰ ἣτις φέρει ἐπὶ τῆς κεφαλῆς βάρος τι π. χ. ἐν κανίστρῳ βεβαίως αὐτὸς κατὰ πρῶτον δὲν βλέπει ἐὰν ἔχῃ ἐρυθρὰν ἢ κυανὴν ἐσθῆτα, ἐὰν εἴνε κομψὴ ἢ ὀχι, ἐὰν εἴνε ὥραία ἢ ἔχει ἄσχημον πρόσωπον. Πρὸ παντὸς ὅμως παρατηρεῖ ὅτι τὸ πρόσωπόν της καὶ τὸ παράστημά της ἀποτελοῦσιν ἐν μεγαλοπ. ἐπὶς περιβάλλον· βλέπει ὅτι κρατεῖ τὴν κεφαλὴν ὑψηλὰ καὶ ἐλκυστικὴν ἐπὶ λαιμοῦ περιφρονούντος τὸ θάρος τοῦ κανίστρου καὶ ἴσως πρὸ τῆς φαντασίας του ἴσταται ἡ εἰκὼν λαμπρὰς τινὸς Καρατίδος.

Ὁ ζωγράφος τούναντιον ὅστις βλέπει τὸ αὐτὸ πρόσωπον παρατηρεῖ ἀμέσως ὅτι φέρει ἐρυθροῦν ἔνδυμα ὅτι τοῦτο προξενεῖ μεγίστην ἐντύπωσιν διὰ μέσου δένδρων ὑπὸ τὰ ὁποῖα βαδίζει. Προχωρήσας βλέπει ὅτι ἡ γυνὴ εἶνε νέα καὶ ὥραία καὶ ὅτι εἰς τὸ κανίστρον ὑπάρχουσιν ἄνθη. Τῷ φαίνεται ὡς ἡ ἀναπαράστασις τῆς εὐφορίας τῆς χώρας. Καὶ πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν τῆς φαντασίας προβάλλει ἀπροόπτως εἰκὼν τις, ἡ ὁποία ἐν τῇ οὐσίᾳ της δὲν ἀπομακρύνεται ἀπὸ τὴν πραγματικότητα εἰς τὴν ὁποῖαν ὑπάρχει μόνον ἡ εὐτραφὴς χωρική. Ἄλλοι τούναντιον, εἰς σχεδιαστὴς π. χ. θαυμάζει ἴσως μόνον τὸν τρόπον κατὰ τὸν ὁποῖον μία ρωμαλέα καὶ εὐτραφὴς χωρική προβάλλει, καὶ ἀποδίδει εἰς ὀλίγας γραμμάς τὰς ἐντυπώσεις του ταύτας.

(Ἐκ τοῦ Γερμανικοῦ)